

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Ammatillinen järjestö tai edunvalvoja

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Uudistuksilla pyritään selkeyttämään sääntelyä, vähentämään päällekkäisiä velvoitteita ja kehittämään palvelurakennetta. Nämä edellyttävät Kätilöliiton mukaan riittäviä henkilöstöresursseja, selkeää vastuunjakoa sekä ammattilaisten osaamisen tukemista, muutoin muutokset lisäävät työn kuormittavuutta ja heikentävät palvelujen laatua ja yhdenvertaisuutta.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Esityksellä tavoitellaan julkisen talouden säästöjä, mikä aiheuttaa merkittäviä vähennyksiä sosiaalihuollon työntekijöiden määriin. Tästä aiheutuu lisää työkuormaa jäljelle jääville työntekijöille. Huomautamme, että sääntelyn väljentyminen ja palvelujen kokonaisuuksien laajat tulkintamahdollisuudet eivät tue yhdenvertaista palveluiden saantia ja voivat lisätä riskiä alueellisesta eriytymisestä hyvinvointialueiden välillä. Vähimmäistasot palvelujen saatavuus ja sisältö tulee turvata lainsäädännöllä.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Esitys uudesta muotoilusta on tulkinnanvarainen ja voi rajata erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden joukosta pois erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisryhmiä, kuten pitkäaikaissairaita, vammaisia ja päihteiden ongelmakäytöstä kärsiviä. Tämä tarkoittaisi muun muassa, ettei näille ihmisryhmille tarvitsisi enää jatkossa tehdä asiakassuunnitelmaa tai nimetä omatyöntekijää.

Niukassa taloudellisessa tilanteessa uhkana on, että erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja muita asiakkaita ei määritellä erityisen tuen tarpeessa oleviksi, koska siten velvollisuus nimetä asiakkaalle omatyöntekijä ja tehdä asiakassuunnitelma keventyisi.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

On kannatettavaa, että hyvinvoinnin edistäminen on omana kohtana sosiaalihuoltolaissa.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen ehdotukset ovat selkeät. Emme pidä hyvänä, että niitä ei enää määriteltäisi sosiaalipalveluiksi eikä niiden myöntämisestä tehtäisi hallintopäätöstä. Muutokset saattavat johtaa asiakkaiden oikeusturvan heikentymiseen, vastuiden hämärtymiseen, kokonaisvaltaisen tilannearvion kaventumiseen, palvelujen tarpeenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden heikkenemiseen.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Kätilöliitto ei kannata kasvatus- ja perheneuvonnan lakisääteisyys ja

moniammatillisuuden purkamista lainsäädännöstä ja vastustamme säästöjä, jotka kohdentuvat näihin palveluihin. Kasvatus- ja perheneuvonta on erityisosaamista edellyttävä palvelu, jonka keskeinen perusta on moniammatillisessa yhteistyössä, jossa erityisesti psykologisen ja sosiaalityön osaamisen yhdistyminen on erityisen tärkeää. Kasvatus- ja perheneuvonnan palvelupykälän kumoamisen myötä poistuisi vaade monialaisesta toteutuksesta sosiaalityön, psykologian ja lääketieteen kanssa.

Kätilöliitto ei kannata lastensuojelulain 36 §:n mukaisen tehostetun perhetyön palvelun lakkauttamista ja pykälän kumoamista.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Asiakkaiden palvelujen jatkuvuus ja tarkoituksenmukaisuus tulee varmistaa, mitä esitys ei täysin tue, koska kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen tilalle ei esitetä muuta vastaavaa palvelua.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Päihde- ja riippuvuustyön sekä mielenterveystyön poistaminen 14 §:n palveluluettelosta voi lisätä tulkinnanvaraisuutta palvelun järjestämisvelvollisuudesta.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointi, omatyöntekijä ja asiakassuunnitelma ovat yhteen kuuluva kokonaisuus. Niihin ei tule kohdistua sääntelyn keventämisen johtuvia heikennyksiä. Ammatillaiset tarvitsevat riittävästi aikaa asiakassuunnitelmaan ja omatyöntekijänä toimimiseen.

Kannatamme muutosta, jossa asiakkaalla on oikeus henkilökohtaiseen yhteydenottoon seitsemän arkipäivän kuluessa. Emme kannata tuen tarpeen arvioinnin rajaamista vain sosiaalityöntekijöille, vaan sen tulisi jatkossakin voida tehdä tarvittaessa myös riittävän sosiaalihuollon tuntemusta omaava terveydenhuollon ammattilainen.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Omatyöntekijän nimeäminen on sosiaalihuollossa on tärkeää ja jatkuvuus tulee turvata sosiaalihuollon asiakassuhteissa.

Asiakkaan edun, oikeusturvan ja palveluiden vaikuttavuuden arvioinnin kannalta asiakassuunnitelmaa koskevan sääntelyn keventäminen on ongelmallista. Asiakassuunnitelma toimii parhaimmillaan palvelujen yhteensovittamisen työkaluna ja ohjaa monitoimijaista työskentelyä. Tässä sosiaalityöntekijän asiantuntemus on olennaista.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Asiakasmitoituksen perusteet ovat epäselvät. Ehdotus nostaa asiakasmitoitusta per omatyöntekijä aiempaan säädökseen verrattuna. Uhkana on, että tämä voi heikentää mahdollisuuksia laadukkaaseen asiakastyöhön ja uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Pääosin ehdotus sosiaalityöntekijän erityisistä tehtävistä on kannatettava ja tunnistaa hyvin sosiaalityön erityisosaamisen merkityksen sekä sen joustavan kohdentamisen asiakastarpeen mukaan.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

Kannatamme ehdotusta sosiaalihuollosta vastaavasta viranhaltijasta: se vahvistaa sosiaalihuollon johtamista ja edistää sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välistä yhteensovittamista. Tässä yhteydessä hoitotyön johtamisen merkitys on myös hyvä tunnistaa. Eri ammattiryhmien asiantuntemuksen tarkoituksenmukainen hyödyntäminen tukee palveluiden vaikuttavuutta ja varmistaa toimivaa moniammatillista yhteistyötä sekä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon välillä.

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Päällekkäisen kirjaamisen poistaminen on kannatettavaa, mutta kirjaamisen vähentäminen ei saa vaikuttaa asiakas/potilasturvallisuuteen. On myös kiinnitettävä huomiota potilas/asiakastietojärjestelmiin, jotta ne tukevat ammattilaisten työtä, tiedonkulkua ja asiakas/potilasturvallisuutta. Tähän tarvitaan myös koulutusta sekä riittävää tukea, etenkin kirjaamiskäytäntöjen muuttuessa.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Kättilöliitto ei kannata asiakasmaksuihin ehdotettuja korotuksia. Ne voivat heikentää entisestään haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa, olla este palveluiden käytölle ja lisätä eriarvoisuutta.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Esitys sisältää merkittäviä säästötavoitteita, jotka ovat ristiriidassa ennaltaehkäisyn ja sitä tukevien palveluiden kanssa. Riittävät resurssit turvaavat ennaltaehkäisyn, mikä on ajan mittaan edullisempaa.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Esityksellä on suuret vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten määrään, työn sisältöön ja sen kuormittavuuteen, sillä siitä aiheutuu mittavia henkilötyövuosivähennyksiä.

Lakiin tehtävien muutosten tulee parantaa asiakkaiden palveluja, ei heikentää niiden laatua, vaikuttavuutta, turvallisuutta, niihin hakeutumista tai pääsyä. Muutosten tulee myös tukea sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten mahdollisuuksia tehdä työnsä ammattitaidolla laadukkaasti ja ammattieettisesti. Tämä edellyttää riittäviä resursseja, osaamisen tukemista ja vahvistamista sekä työhyvinvoinnin huomiointia.

Oinonen Päivi
Suomen Kättilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry